Beheerpakketten Biodiversiteit Melkveehouderij (BBM)

ten behoeve van
On the way to PlanetProof melk

Kruidenrijk graslandpakketten en

Natuur- en landschapspakketten

Status	Definitief, laatste update februari 2025
Versie	Gebaseerd op de versie van de Beheerpakketten Biodiversiteit zoals vastgesteld door Stichting Biodiversiteitsmonitor op 14 september 2023.
Door	Stichting Biodiversteitsmonitor Melkveehouderij / BoerenNatuur / SMK

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Pakketten graslandbeheer 5
3. Pakketten weidevogelbeheer 12
4. Pakketten ecologisch water- en bodembeheer 20
5. Pakketten Akkerbeheer 25
6. Pakketten landschapsbeheer 29
7. Pakketten erfbeheer 39
Bijlage 1 Definities 42
Bijlage 2 Meetmethode kruidenrijkdom 44
Bijlage 3 Rekentabel voor het bepalen van de GVE 44
Bijlage 4 Rekentool Natuur en landschap On the way to PlanetProof 45
Bijlage 5 Toelichting Weging BBM-pakketten 46

1.Inleiding

In dit document staan de omschrijvingen van de **Beheerpakketten Biodiversiteit Melkveehouderij (BBM) ten behoeve van On the way to PlanetProof.** De pakketten in dit document zijn grotendeels afgeleid van één of meerdere pakketten ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer), maar komen veelal niet volledig overeen.

De BBM-pakketten zijn te onderscheiden in een tweetal Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's) en zes pakketgroepen:

- KPI Kruidenrijk grasland
    1. Graslandbeheer (7 pakketten)
- KPI Natuur en Landschap
    2. Weidevogelbeheer (7 pakketten)
    3. Ecologisch water- en bodembeheer (7 pakketten)
    4. Akkerbeheer (6 pakketten)
    5. Landschapsbeheer (10 pakketten)
    6. Beheer op erf (4 pakketten)

Opbouw document
Per BBM-pakket is de naam en het nummer te vinden en een korte beschrijving van het doel van de beheermaatregelen. Vervolgens volgen eventueel instapeisen (voorwaarden waaraan moet worden voldaan, bij het afsluiten van een BBM-pakket) en beheervoorschriften. Veelal worden ook adviezen gegeven die de effecten op biodiversiteit kunnen stimuleren.

Voorwaarden
Bij de uitvoering van de gekozen beheerpakketten moet minimaal worden voldaan aan de (eventueel) benoemde instapeisen en beheervoorschriften.
Dit is enerzijds om te zorgen dat het beheer 'borgbaar' (controleerbaar) is, en anderzijds om daadwerkelijk een zekere bijdrage aan de biodiversiteit te kunnen garanderen. Voor deelname is belangrijk dat er afdoende wordt geregistreerd. In eerste instantie kan bij aanmelding worden volstaan met de registratie van beheerpakketten op perceelskaarten, waarbij ook een overzichtskaart beschikbaar moet zijn van de percelen van het bedrijf en/of het gebied, zodat is terug te vinden waar de betreffende percelen zijn gesitueerd. Daarnaast moet de rekenmodule worden ingevuld, waarbij naast de pakketten ook de beheeroppervlakte wordt opgegeven inclusief de totale bedrijfsoppervlakte. De landschapselementen moeten net als de andere percelen of delen van percelen (beheerelementen) in de GDI zijn geregistreerd om meegenomen te kunnen worden voor de berekening KPI Natuur en Landschap en KPI kruidenrijk grasland.

Voor On the way to PlanetProof zijn enkele afwijkingen opgenomen ten opzichte van de Biodiversiteitsmonitor. Het gaat om:

- Afwijkende weging bij de overgangspakketten. Hier is voor gekozen om melkveehouders in relatie tot de norm niet te dwingen grotere arealen grasland te extensiveren dan er na omvorming nodig zijn om aan de norm te voldoen.
- Enkele pakketten worden niet meegenomen in de normering/uitvoering van On the way to PlanetProof vanwege beperkte mogelijkheden om deze te controleren (legselbeheer/kunstmestvrij).
- In de normering wordt kruidenrijk grasland en extensief kruidenrijk grasland expliciet in de KPIs gedefinieerd en gestimuleerd. Dit is een afwijking systematiek van de Biodiversiteitsmonitor die feitelijk alle graslandpakketten bij elkaar optelt

tot de KPI % kruidenrijkgrasland. In On the way to PlanetProof is een aanvullend pakket opgenomen voor grote solitaire bomen. De biodiversiteitswaarde en impact van grote solitaire bomen, die vrijstaan in een perceel, wordt in de biodiversiteitsmonitor niet gericht gewaardeerd.

- Bij On the way to PlanetProof wordt bij de KPI Natuur en Landschap ook graslandbeheer meegenomen.Afwijkende weging bij de overgangspakketten extensief kruidenrijkgrasland(rand), (1 i.p.v. 0,75). Hier is voor gekozen om melkveehouders in relatie tot de norm niet te dwingen grotere arealen grasland te extensiveren dan er na omvorming nodig zijn om aan de norm te voldoen.
- In de rekentool wordt overigens ook de KPI natuur en landschap en de KPI kruidenrijkgrasland conform de rekenregels van de Biodivesiteitsmonitor berekend.

Er is een cumulatietabel in de rekentool op de website van SMK opgenomen.
In On the way to PlanetProof is een uitwerking opgenomen waarin is aangeven hoe de oppervlakte van de beheerpakketten/elementen is gedefinieerd. Deze uitwerking is mede op advies van BoerenNatuur tot stand gekomen. Enkele pakketten worden niet meegenomen in de normering/uitvoering van On the way to PlanetProof vanwege beperkte mogelijkheden om deze te controleren (legselbeheer/kunstmestvrij). In de normering wordt kruidenrijk grasland en extensief kruidenrijk grasland expliciet in de KPIs los van elkaar gedefinieerd en gestimuleerd. Dit is een afwijking systematiek van de Biodiversiteitsmonitor waarin natuur en landschapspakketten en alle vormen van kruidenrijkgrasland bij elkaar worden opgeteld.

Meldingsplicht
Daarnaast zijn er vier BBM-pakketten waarbij een meldingsplicht geldt:
• BBM 112 Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten
• BBM 132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen
• BBM 107 Bodemverbetering met ruige mest
• BBM 171 Bodemverbetering organische stof
Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen na uitvoering van de werkzaamheden bij de certificaathouder, of een door de certificaathouder aangewezen controle organisatie) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden.

Rekentool On the way to PlanetProof
In de rekentool (klik hierop) Natuur en landschap On the way to PlanetProof, die in bijlage 3 wordt toegelicht is de nodige informatie opgenomen die de score van de diverse BBM en/of ANLB pakketten in beeld brengt. Ook is aangegeven welke ANLB pakketten aan welke BBM pakketten zijn gerelateerd en welke pakketten op hetzelfde perceel kunnen worden opgeteld (cumulatiekolommen in de rekentool).

2.Pakketten graslandbeheer

Kruidenrijke graslanden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar zijn ook voor de fauna noodzakelijk. Kruidenrijk grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Zo kan een open, ijle of juist pollige structuur schuilgelegenheid bieden. Daarnaast zijn de aanwezige kruiden een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels.

U kunt de kruidenrijkdom bevorderen door de voedselrijkdom van de bodem te verlagen: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Op een dergelijke bodem krijgen kruiden meer kansen tussen de concurrentiekrachtige grassen. Ook het moment van maaien heeft invloed op de soortenrijkdom. Gewenste soorten pas maaien na de bloei zorgt dat deze zich kunnen vermeerderen.

Gevarieerd maaibeheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, een sloot of een berm minder vaak te maaien dan de rest van het perceel. Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel ook een jaar overslaan.

BBM 100 Productief kruidenhoudend grasland

Dit type grasland vormt een combinatie tussen functionaliteit in de bedrijfsvoering en het bieden van een geschikte leefomgeving voor insecten. Door 10% te laten staan bij maaien of beweiding, krijgen de vlinderbloemigen en andere kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten. Alsmede kans op zaadvorming. Door ook in de winterperiode 10% te laten staan, biedt u een overwinteringsplek voor insecten.

Instapeisen
- Dit pakket is niet toegestaan op percelen die voldoen aan de instapeisen van een van de volgende BBM-pakketten:
    - BBM 105 kruidenrijk graslandrand (extensief)
    - BBM 151 kruidenrijk grasland (extensief)
    - BBM 113 Botanisch grasland
    - BBM 131 Botanische graslandrand.
- Overal op het perceel zijn ten minste 8 soorten vlinderbloemigen en/of kruiden aanwezig, waarvan minimaal 4 vlinderbloemigen (zie bijlage 2).
- Klaver en kruiden maken in augustus minimaal 25% uit van de bedekking van het gewas.
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheervoorschriften
- Bij inzaai op veen is ploegen, spitten, scheuren of frezen niet toegestaan.
- Beweiding is toegestaan, mits minimaal 10% van het areaal is uitgerasterd.
- Per maaibeurt wordt minimaal 10% van de oppervlakte niet gemaaid (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- Bemest niet bij doorzaai of herinzaai: dit versterkt de grasgroei, waardoor de opkomst van de ingezaaide kruiden achterblijft.
- Het toepassen van inheemse soorten in het mengsel heeft de voorkeur.
- Bij inzaai is het advies om maximaal 30 kg graszaad per hectare toe te passen. Grotere hoeveelheden hebben een negatief effect op de ontwikkeling van de kruiden in het mengsel.
- Inzaai op percelen met een pH beneden de 5,5 is niet aan te raden, omdat een goede pH belangrijk is voor de meeste vlinderbloemigen, maar ook voor kruiden. Bij een lagere pH groeien deze soorten niet goed.
- Voor een geslaagde vestiging van vlinderbloemigen en kruiden is het advies om geen stikstof kunstmest te gebruiken. Deze bevordert vooral grasgroei en zorgt voor te sterke concurrentie met de vlinderbloemigen.
- Voor een aantal soorten vlinderbloemigen, zoals Esparcette, luzerne en rolklaver, is het noodzakelijk het zaaizaad (of de grond) te enten met de juiste Rhizobium bacteriën. Als dit uitblijft groeien de vlinderbloemigen niet goed.
- Door de kruiden jaarlijks minimaal 2 keer tot bloei te laten komen voor u gaat maaien, biedt u voedsel (nectar en stuifmeel) voor insecten.

BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland

Dit pakket is bedoeld voor percelen waar u (extensief) kruidenrijk grasland wilt ontwikkelen, maar die nu nog zeer soortenarm zijn, of wellicht momenteel nog geheel uit Engels raaigras bestaan. Het betreft een verschralingspakket. Als u kiest voor verschraling dan kan dit door de productie van het perceel grasland terug te brengen naar een niveau van 5-7 ton droge stof per jaar. Dit doet u door het jaarrond niet te bemesten, zowel geen kunstmest als drijfmest. Dit betekent dat uw perceel zal overgaan van productief grasland naar extensief kruidenrijk grasland. Verschralen van de bodem bevordert de kruidenrijkdom, dat wil zeggen: niet bemesten, geen bagger op brengen en het maaisel afvoeren. Door beweiding achterwege te laten, voorkomt u bemesting van het perceel en zorgt u voor een snellere verschraling van het perceel. Dit is gunstig voor het verkrijgen van meer kruiden.

Instapeisen

- De minimale oppervlakte is 0,2 hectare. In het geval van randenbeheer zijn randen daarnaast minimaal 3 meter breed (in westelijk veenweidegebied minimaal 2 meter breed)
- Het pakket mag niet rouleren en moet jaarlijks op hetzelfde perceel liggen, tot een maximum van 6 jaar, met de bedoeling de stap te maken naar extensief kruidenrijk grasland.

Beheervoorschriften

- Inzaai en doorzaai (met bijvoorbeeld gras(klaver)mengsel) is niet toegestaan.
- Scheuren, spitten, ploegen of frezen is niet toegestaan.
- Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan.
- Beweiding niet toegestaan met uitzondering van najaarsbeweiding (na 15 augustus) met maximaal 2 tot 3 GVE/ha
- Jaarlijks maait u het gewas minimaal 3 keer, waarbij per maaibeurt minimaal 10% van de oppervlakte niet wordt gemaaid (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren. U voert het gewas af op de overige 90% van de oppervlakte.
- U beschermt aanwezige nesten en/of kuikens door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, door:
    - Aantoonbaar te zoeken naar de nesten (er is een nestregistratie aanwezig)

    - Tenminste minimaal 50 m^2 rondom gevonden nesten niet te maaien
    - Alleen overdag bij voldoende daglicht te maaien
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies
- Zorg ervoor dat de eerste maaibeurt voor de bloei van dominante grassen is tenzij er broedende vogels aanwezig zijn in het perceel. Het optimale moment voor de eerste snede hangt af van de uitgangssituatie van het perceel. Bestaat de grasmat hoofdzakelijk uit grassen met een glanzend blad dan is maaien in de eerste helft van mei gewenst. Bestaat de grasmat voor een belangrijk deel uit witbol en/of grote vossenstaart dan is maaien in de tweede helft van mei gewenst.

BBM 105 Kruidenrijke graslandrand (extensief)

Kruidenrijke graslandpercelen en – randen zijn erg belangrijk voor onder meer weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

Instapeisen
- De minimale oppervlakte is 0,2 hectare. In geval van randenbeheer zijn randen daarnaast minimaal 3 meter breed (in westelijk veenweidegebied minimaal 2 meter breed).
- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2 (zie bijlage 2).
- De rand moet grenzen aan een graslandperceel.

Beheervoorschriften
- Inzaai en doorzaai (met bijvoorbeeld gras(klaver)mengsel) is niet toegestaan.
- Scheuren, spitten, ploegen, frezen of her-inzaai is niet toegestaan.
- Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan.
- U wacht met maaien tot minimaal 15 juni.
- Beweiding is toegestaan na 15 juni.
- Jaarlijks maait u minimaal één en maximaal drie keer waarbij u het gewas afvoert.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies
- Het advies is om niet te beweiden, zodat de kruiden tot bloei kunnen komen.
- Doorzaaien is toegestaan maar is pas zinvol als er al verschraald is en de gewasproductie is teruggebracht tot 5 (hooguit 6) ton/hectare. Vraag om advies over zaadmengsels bij uw lokale collectief.

BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)

Kruidenrijke graslandpercelen zijn erg belangrijk voor onder meer weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

De kruiden komen van nature (niet ingezaaid) in grotere aantallen voor, verspreid over het hele perceel, de zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat weidevogelkuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2 (zie bijlage 2).
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheervoorschriften

- Scheuren, spitten, ploegen, frezen, bloten of her-inzaai is niet toegestaan.
- Bemesting met kunstmest en drijfmest is niet toegestaan.
- Er mag bemest worden met stalmest: maximaal 10 ton ruige stalmest per ha per jaar.
- U neemt een rustperiode in acht van 1 april tot minimaal 15 juni.
- In deze periode vinden geen bewerkingen plaats en wordt het perceel niet beweid of gemaaid.
- Extensieve voor- of najaarsbeweiding is toegestaan (maximaal 3 GVE / ha).(zie bijlage 3)
- Jaarlijks maait u minimaal één keer.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- Om te zorgen voor een grotere kruidenrijkdom is het advies om terughoudend te zijn in de bemesting.
- Door 10% te laten staan bij maaien of beweiding na 15 juni geeft u ook in die periode kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten. Door ook bij de laatste snede in het jaar 10% te laten staan, biedt u een overwinteringsplek voor insecten. Dit advies wordt in de toekomst mogelijk een beheervoorschrift.
- Maai van binnen naar buiten voor de fauna.
- Laat het kruidenrijk grasland kort de winter ingaan.

BBM 131 Botanische graslandrand

Botanische graslandranden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar zijn ook voor de fauna noodzakelijk. Botanisch graslandranden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse boerenlandvogels. Door percelen niet te bloten blijven de 'eilandjes' met langer gras behouden, deze leveren een biodiversiteitswaarde.

Instapeisen

- De rand is in westelijk veenweidegebied minimaal 2 m breed en elders minimaal 3 m breed.
- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2 (zie bijlage 2).
- De rand moet grenzen aan een graslandperceel.

Beheervoorschriften

- Scheuren, spitten, ploegen of frezen is niet toegestaan.
- Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan.
- Klepelen en/of bloten is niet toegestaan.
- Jaarlijks maait u minimaal één keer waarbij u het gewas afvoert.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- Om in de winterperiode structuur (schuilgelegenheid) en zaden (voedsel) aan vogels te bieden, maait u kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken alleen bij de eerste snede mee. De overige vegetatie maait u regulier mee zodat deze kort de winter in gaan.

BBM 113 Botanisch grasland

Botanische graslanden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar zijn ook voor de fauna belangrijk. Botanisch grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. De aanwezige kruiden een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse boerenlandvogels. Door percelen niet te bloten blijven de 'eilandjes' met langer gras behouden, deze leveren een biodiversiteitswaarde.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2 (zie bijlage 2).

Beheervoorschriften

- Scheuren, spitten, ploegen, frezen of her-inzaai is niet toegestaan.
- Bemesting en/of het opbrengen van bagger is niet toegestaan.
- Klepelen en/of bloten is niet toegestaan.

- Van 1 maart tot 1 augustus is beweiding niet toegestaan (daarbuiten maximaal 2 GVE / ha) (zie bijlage 3).
- Bijvoeren is niet toegestaan.
- Jaarlijks maait u minimaal één keer.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies
- Door 10% te laten staan bij maaien geeft u kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten.
- Om in de winterperiode structuur (schuilgelegenheid) en zaden (voedsel) aan vogels te bieden, maait u kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken alleen bij de eerste snede mee. De overige vegetatie maait u regulier mee zodat deze kort de winter in gaan.

BBM 155 Oude graslanden (>20 jaar)

Oude graslanden kenmerken zich door de aanwezigheid van veel insecten en vogels in het voorjaar. In het perceel is vaak natuurlijk reliëf en/of oude greppels aanwezig. Door 10% te laten staan bij maaien (tot de volgende maaibeurt van het gehele perceel) of beweiding geeft u kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten. Door ook bij de laatste snede in het jaar 10% te laten staan, biedt u een overwinteringsplek voor insecten. Bij beweiding is dit niet noodzakelijk.

Instapeisen
- Het grasland is ouder dan 20 jaar en de afgelopen 20 jaar niet geëgaliseerd, gefreesd, gespit, geploegd of gescheurd.
- Overal op het perceel zijn minimaal 10 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2 (zie bijlage 2).
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheereisen
- U beschermt aanwezige nesten en/of kuikens door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, door:
    - Aantoonbaar te zoeken naar de nesten (er is een nestregistratie aanwezig)
    - Tenminste minimaal 50 m^2 rondom gevonden nesten niet te maaien
    - Alleen overdag bij voldoende daglicht te maaien
- Per maaibeurt wordt minimaal 10% van de oppervlakte niet gemaaid (ook de laatste snede voor de winter). Bloten is niet toegestaan na beweiding.
- Jaarlijks maait u minimaal één keer 90% van het perceel. Het gras wordt na maaien afgevoerd.
- Inzaai en doorzaai (met bijvoorbeeld gras(klaver)mengsel) is niet toegestaan op deze percelen.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren
- Om te zorgen voor een grotere kruidenrijkdom is het advies om terughoudend te zijn in de bemesting. Wanneer u bemest heeft ruige mest de voorkeur.
- Het gebruik van kunstmest wordt afgeraden op deze percelen. Door het gebruik van kunstmest vermindert u (of krijgt u geen) diversiteit van kruiden en grassen.
- Voor meer informatie kunt u de publicatie Van Eekeren (Goud van Oud Grasland) doornemen.

3.Pakketten weidevogelbeheer

Voor het beschermen van weidevogels zijn beheerpakketten beschikbaar die het mogelijk maken om het broedsucces en de overlevingskansen van jonge vogels te verbeteren. Om de weidevogelstand te verbeteren is het van belang dat weidevogelbeheer wordt uitgevoerd in een samenhangend mozaïek van verschillend landgebruik, waardoor de omstandigheden voor alle levensfasen van weidevogels goed zijn: broedgelegenheid, rust zodat de nesten uitkomen, voldoende voedsel voor kuikens en volwassen vogels, en afwezigheid van predatoren. Dit is te bereiken via beheermaatregelen zoals plas-dras, voorbeweiden, extensief beweiden, verschillende maaidata of de aanwezigheid van kruidenrijk grasland. Naast weidevogels profiteren insecten en kleine zoogdieren ook van dit beheer.

Beheer op kleinere eenheden kan op het eerste gezicht succesvol lijken voor weidevogels, maar kan onbedoeld als een 'ecologische val' functioneren. Dit gebeurt wanneer op redelijk geïsoleerde percelen voor weidevogels aantrekkelijk beheer wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld aanleg van plasdras) dat weidevogels uit de omgeving aantrekt, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk gras) of schuilmogelijkheden (gras met late maaidatum en open structuur) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroeigelegenheid aan kuikens. Het in acht nemen van een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar het beheer biedt ook schuil- en foerageergelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren. Voor jonge weidevogels is 8 juni maaien veelal nog aan de vroeg kant. Een rustperiode tot 15 juni wordt daarom hoger gewaardeerd.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen voortbewegen. Dit pakket is alleen zinvol op percelen waar momenteel weidevogels voorkomen.

Door (voorjaars)bemesting met kunst- en/of drijfmest etc. uit te stellen tot na de rustperiode, voorkomt u een veel te zware snede op / na 8 juni. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.

Instapeis

- Dit pakket is alleen toegestaan indien het direct grenst aan een perceel waarop een of meer van de volgende BBM-pakketten liggen:
    - BBM 103 (greppel) Plas-dras
    - BBM 105 kruidenrijk graslandrand (extensief)
    - BBM 151 kruidenrijk grasland (extensief)
    - BBM 113 Botanisch grasland
    - BBM 131 Botanische graslandrand
    - BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland
- Aanwezigheid van weidevogels is bekend uit voorgaande jaren. Weidevogels hoeven het voorgaande jaar niet op het perceel te zijn geweest, maar wel in de directe omgeving van het perceel (150m).

Beheervoorschriften

- U neemt een rustperiode in acht van 1 april tot minimaal 8 juni.
- In deze periode vinden geen bewerkingen plaats en wordt het perceel niet beweid of gemaaid.
- Voorafgaand aan de rustperiode is bemesting alleen toegestaan met ruige stalmest: maximaal 10 ton ruige stalmest per hectare, per jaar.
- Bij voorweiden geldt een aangepaste rustperiode vanaf 1 april) en duurt minimaal 6 weken. Dit creëert kuikenland en een grotere overlevingskans voor de kuikens van broedvogels.

Advies

- Als begin juni blijkt dat er nog weidevogelkuikens aanwezig zijn op het perceel, kunt u de maaidatum verder uitstellen en aangeven dat u het pakket opwaardeert naar BBM 102 (rustperiode tot 15 juni).
- Minder mest opbrengen op een perceel dan de gebruikelijke gebruiksnormen om zo minder grasgroei te hebben. Dit is goed voor de weidevogels.
- Per maaibeurt wordt minimaal 10% van de oppervlakte (tot de volgende maaibeurt) niet gemaaid (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren; voor insecten heeft het meerwaarde als de 10% (deels) op dezelfde plek is
- Meer informatie kunt u lezen in onderstaande publicaties
    - Koeien en Kruiden
    - Winst & Weidevogels

BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroeigelegenheid aan kuikens. Het in acht nemen van een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang. Jonge weidevogels zijn vaak pas na 15 juni vliegvlug. Eerder maaien zorgt dan voor sterfte onder de kuikens; dit willen we met een rustperiode juist voorkomen. Het beheer biedt daarnaast schuil- en foerageergelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen voortbewegen. Dit pakket is alleen zinvol op percelen waar momenteel weidevogels voorkomen.

Door de (voorjaars)bemesting met kunst- en/of drijfmest etc. uit te stellen tot na de rustperiode, voorkomt u een veel te zware snede op / na 15 juni. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.

Instapeis

- Dit pakket is alleen toegestaan indien het direct grenst aan een perceel waarop een of meer van de volgende BBM-pakketten liggen:
    - BBM 103 (Greppel) Plas-dras
    - BBM 105 kruidenrijk graslandrand (extensief)
    - BBM 151 kruidenrijk grasland (extensief)
    - BBM 113 Botanisch grasland
    - BBM 131 Botanische graslandrand
    - BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland
- Aanwezigheid van weidevogels is bekend uit voorgaande jaren. Weidevogels hoeven het voorgaande jaar niet op het perceel te zijn geweest, maar wel in de directe omgeving van het perceel (150m).

Beheervoorschriften

- U neemt een rustperiode in acht van 1 april tot minimaal 15 juni.
- In deze periode vinden geen bewerkingen plaats en wordt het perceel niet beweid of gemaaid.
- Bij voorweiden geldt een aangepaste rustperiode van 15 april en minimaal 6 weken rustperiode. Dit creëert kuikenland en een grotere overlevingskans voor de kuikens van broedvogels.
- Bemesting met ruige mest is toegestaan voorafgaand aan de rustperiode en met een maximum van 10 ton/hectare.

Advies

- Minder mest opbrengen op een perceel dan de gebruikelijke gebruiksnormen om zo minder grasgroei te hebben. Dit is goed voor de weidevogels.
- Per maaibeurt wordt minimaal 10% van de oppervlakte (tot de volgende maaibeurt) niet gemaaid (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren; voor insecten heeft het meerwaarde als de 10% (deels) op dezelfde plek is
- Meer informatie kunt u lezen in onderstaande publicaties
    - Koeien en Kruiden
    - Winst & Weidevogels

BBM 103 (Greppel) Plas-dras

Plas-dras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dichter naar het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plas-drasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij het plas-dras weidevogels uit de omgeving aantrekt, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Greppel-plasdras is een kleinschalige variant van plas-dras langs slootjes en greppels die van oudsher op het perceel aanwezig zijn. De greppel-plasdras is ook mogelijk via dit beheerpakket.

Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plas-dras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. Als oppervlakte voor het pakket neemt u het deel dat in de beheerperiode continu drassig is.

Instapeis

- Direct grenzend aan plas-dras moet minimaal 2 hectare aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten:
    - BBM 105 kruidenrijk graslandrand (extensief)
    - BBM 151 kruidenrijk grasland (extensief)
    - BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni
    - BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni
    - BBM 110 Natuurvriendelijke oever

Beheervoorschriften

- De plas-dras oppervlakte is 100% drassig in de periode van 1 maart tot minimaal 1 juni.
- Na de rustperiode minimaal 1x per jaar maaien en het gras afvoeren of beweiden.
- Mest uitrijden in het voorjaar is niet toegestaan, over het hele jaar dient er minder mest uit gereden te worden dan de gebruiksnormen. Dit om de waterkwaliteit te behouden en hoge grasgroei te voorkomen

Advies

- Stem voorafgaand aan de aanleg van een nieuw plas-dras perceel of greppel af met het lokale agrarische collectief. Soms zijn randvoorwaarden vanuit het waterschap van toepassing. Hierover kunnen zij u adviseren.
- Niet alle percelen zijn geschikt als plasdras perceel. In gebieden met veel weidevogels zijn kunt u het best holle percelen en percelen met laagtes selecteren. Ook hierover kan het lokale agrarische collectief u adviseren.
- Idealiter bemest u het plas-drasperceel niet.

BBM 104 Legselbeheer

Om weidevogels te beschermen is het niet altijd nodig om een rustperiode af te spreken op alle percelen met broedende weidevogels, bijvoorbeeld omdat de dichtheid aan vogels vrij laag is. In dat geval is nestbescherming zinvol: u beschermt daarmee het legsel (nest) en de directe omgeving tegen landbouwkundige werkzaamheden.

Instapeis

- Legselbeheer kan alleen worden afgesloten op percelen waar de afgelopen twee jaar op of naast daadwerkelijk broedende vogels zijn waargenomen.
- Binnen een straal van 250 meter* moet minimaal 2 hectare opgroeihabitat/voedsel aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten: BBM 105, 151, 101 en 102. *Geen tussenliggende barrières zoals N-wegen, kanalen, bebouwing of opgaande begroeiing.

Beheervoorschriften

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten (er is een nestregistratie aanwezig).
- Gevonden nesten en/of kuikens worden geregistreerd en beschermd.
- U beschermt aanwezige nesten en/of kuikens door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, door:
    - op grasland minimaal 50 m^2 rondom gevonden nesten niet te maaien
    - bij beweiding een nestbeschermer of schrikdraad om het nest te plaatsen
    - op bouwland alle nesten te beschermen, bv. via tijdelijk verplaatsen, om het nest heen te werken of een nestbeschermer te plaatsen.
- U maait alleen overdag bij voldoende licht en u maait van binnen naar buiten

Advies

- Stokken bij nesten en geursporen daar naartoe verhogen de kans op predatie. Het is dan ook raadzaam om de gevonden nesten niet in het veld te markeren.
- Stel het maaien uit als er meerdere nesten aanwezig zijn, of laat een groter blok staan rondom deze nesten.
- Wanneer u gaat maaien: maai gefaseerd, vooral als er nog kuikens aanwezig zijn op het perceel. Praktisch vertaald: maai voor de koffie of lunch een deel, en het andere deel erna. Dat geeft de weidevogelkuikens meer gelegenheid beschutting te zoeken op een aangrenzend perceel.
- Dit pakket is alleen zinvol als in de nabijheid ook kruiden- en dus insectenrijk grasland aanwezig is. Legselbeheer zorgt ervoor dat de nesten uitkomen. Als de jonge weidevogels vervolgens onvoldoende te eten (insecten) hebben, overleven ze het alsnog niet.

NB. Dit pakket BBM 104 wordt niet gewaardeerd in On the way to PlanetProof omdat de borgbaarheid als los pakket te beperkt is. De bovengenoemde randvoorwaarden worden gestimuleerd en gewaardeerd als onderdeel van diverse graslandbeheerpakketten.

BBM 106 Extensief beweid grasland

Extensief beweid grasland is bedoeld voor weidevogels die voorkomen op wat korter gras en een bepaalde beweidingsdruk kunnen hebben, bijvoorbeeld de kievit. De mestflatten van het vee trekken insecten aan die als voedsel dienen voor volwassen vogels en de wat oudere kuikens. Dit pakket werkt voor weidevogels het best met een veebezetting van 1,5 GVE/ha (zie bijlage 3).

Instapeisen

- Extensief beweid grasland kan alleen worden afgesloten op of nabij percelen waar de afgelopen twee jaar aantoonbaar weidevogels en hun kuikens zijn waargenomen.

Beheervoorschriften

- Beweiding is verplicht vanaf minimaal 1 mei tot 15 juni met een veebezetting van minimaal 1 en maximaal 2 GVE/ha (zie bijlage 3).
- In de periode van 1 april tot 15 juni zijn landbouwkundige werkzaamheden, m.u.v. beweiding, niet toegestaan.

Advies

- Pas de hoeveelheid in te scharen vee aan op de situatie in het veld: zorg dat het perceel niet helemaal kaal wordt gegeten maar juist een micro reliëf (kleine hoogteverschillen) in het gras ontstaat.
- Let bij het inscharen van vee op de nesten die voor 1 mei al zijn gelegd.

BBM 108 Hoog waterpeil voor weidevogels

Door het slootpeil tijdelijk op te zetten ontstaat een plek waar het bodemleven goed beschikbaar is voor weidevogels. Ook vertraagt de grasgroei en wordt de structuur van de grasmat wat opener. Een hoog waterpeil werkt extra goed als het gelegen is naast kruidenrijk grasland, waar de weidevogels kunnen schuilen en als foerageergebied werkt voor de jonge vogels. Zie foto 1 voor een foto van een greppel met hoog waterpeil voor weidevogels.

Instapeis

- Direct grenzend aan hoog waterpeil moet minimaal 2 hectare aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten:
    - BBM 105 kruidenrijk graslandrand (extensief)
    - BBM 151 kruidenrijk grasland (extensief)
    - BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni
    - BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni
    - BBM 113 Botanisch grasland
    - BBM131 Botanische graslandrand

Beheervoorschriften

- Door een tijdelijke, plaatselijke voorziening mag het oppervlaktewaterpeil, na waterpeil verhoging, niet lager dan 20-30 cm onder het maaiveld staan. Het water mag wel hoger staan, ook boven het maaiveld.
- U voldoet wanneer het oppervlaktewaterpeil op minimaal 60% ligt van de opgegeven beheeroppervlakte en niet lager dan 20-30 cm onder het maaiveld ligt.
- Er wordt een vergunning aangevraagd bij het waterschap om het peil hoger te zetten in sloten.

Foto 1: Greppel met hoog waterpeil voor weidevogels @Joachim van der Valk

BBM 130 Nest- en foerageergelegenheid Zwarte stern

Dit pakket richt zich op de bescherming en voortplanting van de Zwarte Stern. Deze soort vereist bijzondere maatregelen vanwege haar eigenschap graag in de overgangszone van water naar oever in sloten te willen broeden op vlotjes. Dat in kleine kolonies die niet ver uit elkaar liggen.

Instapeis

- Dit specifieke pakket is alleen mogelijk op locaties waar kolonies zwarte stern kunnen broeden. Neem voordat u dit pakket registreert eerst contact op met het lokale agrarische collectief.

Beheervoorschriften

- Per broedlocatie worden, op een onderlinge afstand van ten minste 4 tot 5 meter en uiterlijk op 1 mei, minimaal 5 en maximaal 10 daarvoor geschikte vlotjes in de sloot uitgelegd.
- De vlotjes worden uitgelegd tussen aanwezige, drijvende waterplanten en minimaal 1 meter van de oever.
- Op de vlotjes wordt een kluitje bagger en sloot(kant)planten neergelegd.
- De vlotjes worden, voor zover zij niet langer door de Zwarte stern gebruikt worden, uiterlijk op 1 september uit het water gehaald, schoongemaakt, gedroogd en opgeslagen.
- Aan weerszijden van de locatie met vlotjes, is een (onbemeste) kruidenrijke rand aanwezig van tenminste 250 m lengte, en 2 m breed. Als sprake is van een scheisloot, dan is de lengte eenzijdig minimaal 500 meter.
- De kruidenrijke rand wordt tussen 1 april en 1 juli niet gemaaid, gerold, gesleept of bemest, en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is in die periode niet toegestaan. Na 1 juli is maaien toegestaan, mits de locatie niet (langer) wordt gebruikt door de zwarte sterns.

- De kruidenrijke rand wordt tussen 1 april en 1 juli niet beweid. Indien het aangrenzende perceel in die periode beweid wordt, dient de rand te worden beschermd met een afrastering.

Advies

- Het uitleggen van vlotjes zodat ze geschikt zijn voor de Zwarte stern vraagt aandacht: het juiste moment van het plaatsen, de juiste plek in de sloot en de juiste 'aankleding' van het vlotje met sloot(kant) planten en bagger. Een compleet overzicht met praktische tips is te vinden op de website van Agrarisch collectief Rijn Vecht en Venen.

4.Pakketten ecologisch water- en bodembeheer

Water- en bodembeheer heeft een positieve bijdrage op de biodiversiteit van zowel insecten, vogels, vissen en amfibieën als kleine zoogdieren. Meer bodemleven draagt bij aan de bodembalans (beluchting en vochtbalans).

BBM 107 Bodemverbetering met ruige mest

De aanvoer van ruige mest heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit. Het stimuleert de opbouw van bodemleven en zorgt dat het organisch stofgehalte van de grond toeneemt, wat weer zorgt voor een betere structuur, en het vasthouden van water en voedingsstoffen.

Instapeis
- Dit pakket mag niet rouleren, maar moet voor zes jaar op hetzelfde perceel worden afgesloten.

Beheervoorschriften
- Bemesting met ruige stalmest is verplicht.
- De ruige mest wordt in één keer opgebracht tussen 1 februari en 1 september in een hoeveelheid van minimaal 10.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max. 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

Advies
- Pas géén kunstmest toe op dit perceel.

Meldingsplicht
- Na het opbrengen van de ruige mest dient u daarvan binnen vijf werkdagen melding te doen. Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen na uitvoering van de werkzaamheden bij de certificaathouder, of een door de certificaathouder aangewezen controle organisatie) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden.

BBM 110 Natuurvriendelijke oever

Een natuurvriendelijke oever is een door de mens aangebrachte aaneengesloten oever langs een waterloop, in de vorm van een plas-drasberm of een flauw talud (1:3). De begroeiing bestaat uit inheemse waterplanten en/of plantensoorten van natte ruigte en natte graslanden.

Een natuurvriendelijke oever heeft een belangrijke functie als leefgebied voor soorten als bittervoorn, grote modderkruiper en rugstreeppad en ook bij weidevogelbeheer zijn natuurvriendelijke oevers van belang. Tot slot kan de natuurvriendelijke oever beschermen tegen afkalving.

Instapeisen
- De natuurvriendelijke oever bestaat uit een plas-drasberm of een flauw talud (minimaal 1:3).

Beheervoorschriften
- U schoont en/of maait de oppervlakte in een cyclus van minimaal eenmaal per 2 jaar en maximaal eenmaal per jaar.
- Maaien en schonen is alleen toegestaan in de periode tussen 15 juli en 1 maart.
- U verwijdert het vrijkomende maaisel.
- Beweiding is alleen toegestaan met schapen.
- De natuurvriendelijke oever blijft vrij van bemestings- en bestrijdingsmiddelen.

Advies
- Jaarrond beweiding met schapen wordt afgeraden.
- Bij nieuw aangelegde oevers met weinig vegetatie is het belangrijk om vee met een draad uit de kant te houden en niet of zeer beperkt (1 x per jaar) te maaien zodat de vegetatie zich kan herstellen.

BBM 111 Rietzoom en klein rietperceel

Rietzomen bestaan uit smalle rietstroken die grenzen aan agrarisch gebruikte percelen. Vanwege een extensief gebruik zijn ze een belangrijk broedgebied voor rietvogels, en eveneens van belang voor amfibieën, ringslang, libellen en moerasvegetaties.

Instapeisen
- Een rietzoom is minimaal 2 meter breed.
- Een rietzoom bestaat voor maximaal 20% uit houtige gewassen.

Beheervoorschriften
- U schoont en/of maait de oppervlakte in een cyclus van minimaal eenmaal per 4 jaar en maximaal eenmaal per 2 jaar.
- Maaien en schonen is alleen toegestaan in de periode tussen 1 oktober en 1 maart.
- U verwijdert het vrijkomende maaisel.
- Voorkom vraatschade of vertrapping bij beweiding op het aangrenzende perceel.
- Het riet blijft vrij van bemestings- en bestrijdingsmiddelen.

Advies
- Het advies is om bij beweiding op het aangrenzende perceel het riet af te rasteren tot circa half juli.
- Gefaseerd maaien heeft de voorkeur: niet elke keer 100% van de oppervlakte, maar bijvoorbeeld elke 2 jaar 50% of jaarlijks 25%.
- Wanneer de ringslang in de omgeving voorkomt, is het wenselijk (een gedeelte van) het gemaaide riet te verwerken als broeihoop. Daarmee kan met een relatief kleine moeite een groot resultaat voor deze soort bereikt worden.

BBM 112 Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten

De focus van duurzaam slootbeheer is het voorkomen dat er voedingsstoffen in de sloot terecht komen. Dat komt de waterkwaliteit en het leven in de sloot ten goede. Met baggerspuiten wordt een sloot op een eenvoudige manier op diepte gehouden en worden voedingsstoffen aan de sloot onttrokken.

Instapeisen
- De sloot is minimaal 2 meter breed.
- De sloot loopt tijdens het baggeren niet droog.

Beheervoorschriften
- Baggeren is alleen toegestaan in de periode tussen 15 juni en 1 december.
- Het baggeren vindt minstens 60 cm. vanaf de waterlijn plaats.
- De zuigkop van de baggerpomp wordt ieder jaar dat er gebaggerd wordt door dezelfde vore getrokken.
- Aan de baggerspuit zijn geen vleugels gemonteerd. Hiermee wordt voorkomen dat slootkanten kapot worden geslagen.
- De bagger wordt op het aangrenzende land gespoten, minimaal 2 meter van de sloot. Er mag geen bagger in de slootkant terechtkomen.
- Er wordt gebaggerd in mozaïekvorm, dus niet alles tegelijk. Minimaal 0% tot maximaal 75% van het leefgebied onder beheer is geschoond en/of gemaaid binnen de functie van de watergang per sloot. Baggerspuiten hoeft niet jaarlijks.

Advies
- Bij voorkeur worden niet alle sloten tegelijk gebaggerd, zodat een deel van de sloot geschikt blijft voor vissen en ander waterleven.
- De voorkeursperiode van het baggeren is september en oktober, dan hebben planten en dieren er het minst last van.
- Spaar altijd de planten die bij de oever van de sloot staan, zowel op de wal als in het water.
- Er is een correlatie tussen te veel verwijderen van de planten in de oever en het risico op blauwalg, minder vegetatie in en langs de oever van de sloot vergroot de kans op blauwalg, met risico's voor veegezondheid.
- In de Natuurbeschermingswet is opgenomen dat minimaal 10% moet blijven staan bij slootschonen en oeveronderhoud. Bij slootschonen moeten de wortels van planten blijven zitten.
- Als oevers te strak worden gemaaid, neemt de kans op vestiging (holletjes) van de Amerikaanse rivierkreeft toe.
- Meer informatie kunt u in deze publicatie lezen: Gebiedskenmerken en het beheer van doelsoorten in het agrarisch leefgebied 'natte' dooradering (Kennisnetwerk OBN).

Meldingsplicht
- Na uitvoering van de baggerwerkzaamheden dient u daarvan binnen vijf werkdagen melding te doen. Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen na uitvoering van de werkzaamheden bij de certificaathouder, of een door de certificaathouder aangewezen controle organisatie) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden.

BBM 132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen

Duurzaam slootbeheer legt de focus op het voorkomen dat er voedingsstoffen in de sloot terecht komen. Dat komt de waterkwaliteit en het leven in de sloot ten goede. Met ecologisch slootschonen worden de planten in de sloot(kant) zoveel mogelijk afgemaaid en uit het talud op het land gelegd. Hierdoor verschralen de oevers en stromen voedingsstoffen niet terug de sloot in. Het slootschonen betreft het natte deel van het sloottalud.

Beheervoorschriften
- Slootschonen is alleen toegestaan tussen 15 juni en 1 december.
- Bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van maaikorf of eco-reiniger. Andere machines mogen ook, mits het bodemprofiel inclusief de wortels van de waterplanten in de sloot niet beschadigen. Deel van de sliblaag laten liggen, ter bescherming van de slootbodem.
- Het maaisel en slootvuil wordt uit de slootkant minimaal 2 meter vanuit de slootkant op het perceel gedeponeerd (dus niet in het talud) of binnen 2 weken afgevoerd.

- Er mogen geen meststoffen in het element terecht komen.
- Ecologisch slootschonen wordt in mozaïekvorm gedaan, dus niet alles tegelijk. Minimaal 0% tot maximaal 75% van het leefgebied onder beheer is geschoond en/of gemaaid binnen de functie van de watergang per sloot.

Advies
- Bij voorkeur worden niet alle sloten tegelijk gebaggerd, zodat een deel van de sloot geschikt blijft voor vissen.
- De voorkeursperiode van het slootschonen is september en oktober, dan hebben planten en dieren er het minst last van.
- Waterplanten dragen bij aan een gezonde waterkwaliteit en zorgen voor een stevige oever. Als de sloot voldoende breed is en een goede aan- en afvoer van water heeft, dan kunt u 10% van de waterplanten aan weerszijden laten staan.
- Er is een correlatie tussen te veel verwijderen van de planten in de oever en het risico op blauwalg, minder vegetatie in en langs de oever van de sloot vergroot de kans op blauwalg, met risico's voor veegezondheid.
- In de Natuurbeschermingswet is opgenomen dat minimaal 10% moet blijven staan bij slootschonen en oeveronderhoud. Bij slootschonen moeten de wortels van planten blijven zitten.
- Als oevers te strak worden gemaaid, neemt de kans op vestiging (holletjes) van de Amerikaanse rivierkreeft toe.
- Talud bij ecologisch schoonsloten in stand houden.
- Meer informatie kunt u in deze publicatie lezen: Gebiedskenmerken en het beheer van doelsoorten in het agrarisch leefgebied 'natte' dooradering (Kennisnetwerk OBN)

Meldingsplicht
- Na uitvoering van het slootschonen dient u daarvan binnen vijf werkdagen melding te doen. Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen na uitvoering van de werkzaamheden bij de certificaathouder, of een door de certificaathouder aangewezen controle organisatie) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden.

BBM 171 Bodemverbetering organische stof

Het opbrengen van organische stof heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit. Het stimuleert de opbouw van bodemleven en zorgt dat het organisch stofgehalte van de grond in balans blijft of zelfs toeneemt, wat weer zorgt voor een betere structuur, en het vasthouden van water en voedingsstoffen.

Beheervoorschriften
- Het opbrengen van organische stof (maaisel, riet, stro, Bokashi of compost) is verplicht in een minimale hoeveelheid van 10 ton/ha.
- Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max. 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Maaisel, stro mogen alleen in het najaar in één keer worden opgebracht na oogst van de teelt. Bokashi of compost mogen ook in het voorjaar worden opgebracht. Dit moet opgebracht worden conform wet- en regelgeving, zie www.rvo.nl.

Advies
- Werk de organische stof licht onder (niet diep ploegen). (Bouwland)
- Let op het overmatig toedienen van meststoffen leidt tot minder diverse gras- en kruidensoorten. (grasland)

Meldingsplicht:

- Na het opbrengen van de gewasresten dient u daarvan binnen vijf werkdagen melding doen. Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen na uitvoering van de werkzaamheden bij de certificaathouder, of een door de certificaathouder aangewezen controle organisatie) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden.

BBM 172 Kunstmestvrij (telt niet mee in On the way to PlanetProof)

Het niet gebruiken van kunstmest heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit en is goed voor insecten en andere soorten.

Instapeis

• Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

• • Dit pakket mag niet rouleren, maar moet voor zes jaar op hetzelfde perceel worden afgesloten.

Beheervoorschriften

• Gebruik van kunstmest en/of digestaat is niet toegestaan. 22

• Chemische onkruidbestrijding is alleen pleksgewijs toegestaan (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.

5.Pakketten Akkerbeheer

Akkerbeheer kan een goede bijdrage leveren aan de biodiversiteit op melkveebedrijven. Zo kunnen de percelen of randen broed-, schuil- en foerageergebied bieden voor diverse akkervogels. Ook diverse zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën maken dankbaar gebruik van aangepast akkerbeheer.
Door een Commissie van Deskundigen is op verzoek van de stichting Biodiversiteitsmonitor naar de BBM-pakketten in 2021 gekeken. Voor een aantal BBM-pakketten zijn actualisaties uitgevoerd voor 2022. Specifiek voor de akkerbouwpakketten heeft de Commissie aangegeven dat door deskundigen op dit gebied een extra advies in 2022 nodig is en er nog zorgvuldig naar gekeken moet worden. Van belang is deskundigen op het gebied van natuur- en landschapsbeheer in de akkerbouw hiervoor te vragen en daarvoor een extra bijeenkomst te organiseren.

BBM 114 Stoppelland (na graan)

Stoppel, met name hoge stoppel, is waardevol voor akkervogels, zeker in combinatie met andere vormen van akkervogelbeheer. Akkervogels vinden hierin insecten en zaden. Als stoppel of gewasresten door de winter ongestoord kan blijven liggen is dat heel aantrekkelijk voor soorten als patrijs en veldleeuwerik.

Beheervoorschriften
- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat minimaal van 1 november tot 1 maart uit graanstoppels (niet zijnde mais) of oogstresten zoals suikerbieten, winterwortel, witlof of pastinaak.
- Gedurende de aanwezigheid van gewasresten of graanstoppels (1 november tot 1 maart) wordt een rustperiode aangehouden: in deze rustperiode zijn landbouwkundige bewerkingen niet toegestaan.
- Chemische onkruidbestrijding is in de rustperiode niet toegestaan

BBM 115 Wintervoedselakker

Wintervoedselakkers zijn belangrijk voor in Nederland overwinterende vogels. Niet geoogste zaden dienen voor hen als voedsel. Om deze reden is het belangrijk dat zaaddragend gewas aanwezig is in de periode dat overwinterende vogels voedsel op de beheerde percelen zoeken.

Dit pakket kan ook op een deel van het perceel liggen. Op deze oppervlakte oogst u dan niet. De niet-geoogste oppervlakte kunt u opgeven als BBM 115.

Beheervoorschriften
- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas, ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- U neemt een rustperiode in acht van 1 oktober tot 15 maart.
- In deze periode zijn landbouwkundige werkzaamheden inclusief chemische onkruidbestrijding en bemesting van het perceel niet toegestaan.

Advies
- Zorg daarom voor tijdig inzaaien (uiterlijk 31 augustus) zodat er een zaaddragend gewas staat in de winterperiode.

BBM 116 Vogelakker

In open akkergebieden dienen vogelakkers zowel in de zomer als de winter als foerageergebied voor akkervogels. Daarnaast functioneren ze als een broedhabitat, bijvoorbeeld voor patrijs, veldleeuwerik en gele kwikstaart.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat tussen 1 juni en 31 december uit een van de volgende gewassen: granen (geen mais of graanstoppel), ingezaaide voor vogels interessante kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak, bladrammenas, soortenrijk grasland of een combinatie van deze soorten.
- Beweiding is niet toegestaan in de periode van 1 juni t/m 15 november.
- U maait jaarlijks maximaal 50% van het niet beteelde deel (braak), en wel na 1 augustus. Met maaien wordt gezorgd voor een afwisselende structuur van vegetatie.
- U beheert de akker zodanig dat stroken van minimaal 20 meter breedte ontstaan met graan, bloemen en/of kruiden. Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan in het broedseizoen (1 mei tot 1 augustus)
-

Advies

- Idealiter maait u pas na 25 mei voor het eerst, daarmee geeft u de veldleeuwerik de kans om het eerste (en tevens sterkste) legsel groot te laten worden. Wanneer u vervolgens tussen twee maaibeurten 50 dagen tijd laat, geeft dat de veldleeuwerik de kans voor een succesvol 2^{e} (of 3^{e}) legsel.
- Dit pakket heeft voor biodiversiteit veel meer waarde als het voor meerdere jaren wordt afgesloten.

BBM 117 Biodivers inheems bouwland

Dit pakket is in Limburg bekend als ‘bouwland voor hamster’-pakket. Mits goed en meerjarig uitgevoerd heeft het ook voor vogels een positief effect doordat het dekking en (winter)voedsel biedt, daarom is het pakket landelijk inzetbaar.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 31 december uit een van de volgende gewassen of teelten: granen (geen mais of graanstoppel), luzerne, bladrammenas, ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- Beweiding is niet toegestaan in de periode van 1 juni t/m 31 december.
- De grondbewerking mag niet dieper dan 25 cm plaatsvinden.
- Mechanische bestrijding van plaagonkruiden is gedurende het hele jaar pleksgewijs toegestaan.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan tussen 1 mei en 1 augustus

Advies

- Idealiter maait u pas na 25 mei voor het eerst, daarmee geeft u de veldleeuwerik de kans om het eerste (en tevens sterkste) legsel groot te laten worden. Wanneer u vervolgens tussen twee maaibeurten 50 dagen tijd laat, geeft dat de veldleeuwerik de kans voor een succesvol 2^{e} (of 3^{e}) legsel.
- Dit pakket heeft voor biodiversiteit veel meer waarde als het voor meerdere jaren wordt afgesloten.

BBM 118 Kruidenrijke akker

De kruidenrijke akker is van belang voor diverse soorten fauna. De nectar, het stuifmeel, de zaden en de aangetrokken insecten vormen een interessante voedselbron voor veel dieren. Een niet te dicht graangewas biedt ruimte voor de gewenste kruiden (zoals korenbloemen, klaprozen en kamilles en broedende vogels. Insecten (zoals wilde bijensoorten) hebben baat bij een zo gevarieerd mogelijke soortensamenstelling van de akkerkruiden. Een minder dicht graangewas realiseert u vooral door de hoeveelheid bemesting terug te brengen.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 15 mei tot 15 juli uit het gewas graan (geen mais), ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- Het is niet toegestaan zaaizaad te gebruiken dat behandeld is met insecticiden, dit geldt voor zowel het graan als de kruiden.
- Bemesting met kunstmest is niet toegestaan.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan tussen 1 mei en 1 augustus.

Advies

- Gebruik bij de inzaai kruiden die passend zijn bij uw streek.
- Door in de randen bemesting geheel na te laten, krijgt kruidenontwikkeling daar meer kans.

BBM 119 Kruidenrijke akkerrand

Beheerde akkerranden hebben verschillende functies. Ze dienen als broed-, schuil- en foerageergebied voor akkervogels, zoals veldleeuwerik en patrijs, maar ook aan zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën. Langs waterlopen gelegen dienen akkerranden als middel om drift bij chemische bestrijding in de akker naar de waterloop toe te verminderen. De natuurlijke vijanden die inheemse kruiden aantrekken, dragen bovendien bij aan een verminderde noodzaak voor chemische bestrijding.

Behalve op de randen, is dit pakket ook mogelijk op overhoekjes van een perceel.

Instapeis

- Een kruidenrijke akkerrand is minimaal 6 m breed. Voor onderbouwing zie rapport Breeding Bird Response to Field Border Presence and Width.
- Ligt langs een akker.
- De minimale oppervlakte is 0,2 hectare.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit een van de volgende gewassen: gras, graan (geen mais of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak of een combinatie van deze.
- Beweiding is niet toegestaan in de periode dat de bovengenoemde gewassen er staan.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Bij vernieuwing van een meerjarige rand in het najaar wordt er tussen 15 augustus en 15 oktober ingezaaid.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, Jacobskruiskruid. Tot een maximum van 10% van het oppervlak van de akkerrand. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan tussen 1 mei en 1 augustus.

- De akkerrand moet jaarrond blijven staan (tot 15 maart van het daaropvolgende jaar).

Advies

- Het collectief kan u adviseren over zaadmengels en zaaidichtheden. Het moment van inzaaien is cruciaal voor succes en vraagt kennis die u bij uw collectief kunt opvragen.
- Meerjarige akkerranden (2-3 jaar) zijn zinvol voor overwinterende insecten, en voorkomt dat u elke jaar de hele oppervlakte moet inzaaien.
- Voor de variatie en structuur kunt u de meerjarige rand gefaseerd maaien en het maaisel afvoeren.

6.Pakketten landschapsbeheer

Landschapselementen zijn elementen die naast een cultuurhistorische en landschappelijke functie ook grote betekenis hebben voor biodiversiteit in het landelijk gebied. Veel boerenlandvogels, maar ook insecten, amfibieën en (kleine) zoogdieren hebben deze elementen nodig als voortplantingsbiotoop, schuilplek of voedselbron. Landschapselementen zijn bovendien de verbindende factor tussen grotere natuurgebieden waarlangs fauna zich kan verplaatsen.

Voor alle elementen geldt dat ze actief onderhouden moeten zijn. Wanneer er sprake is van achterstallig onderhoud, kan het element niet meetellen voor de Biodiversiteitsmonitor totdat het achterstallig onderhoud is weggewerkt. Daarbij valt te denken aan poelen die dicht zijn gegroeid of volledig omgeven zijn met schaduwgevende begroeiing, knotbomen die dusdanig lang niet geknot zijn dat de takken (bijna) doorscheuren, etc.

Bij het uitvoeren van onderhoudswerk moet u rekening houden met aanwezige nesten en holtes. Van een aantal vogels is het nest het gehele jaar door beschermd, ook als de vogels zelf niet aanwezig zijn. Bomen met holtes kunnen door beschermde vleermuizen of vogels gebruikt worden.

BBM 109 Poel en klein historisch water

Poelen en het aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor diverse amfibieënsoorten. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang om een goede voorplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. Door vegetatie periodiek en gefaseerd te maaien, vinden insecten in de niet-gemaaide delen een overwinteringsplek. Afwezigheid van vissen is cruciaal: vissen eten de amfibieën-eitjes op, waardoor succesvolle voortplanting nagenoeg onmogelijk is.

Instapeisen
- Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element is voor minimaal 75% onbeschaduwd

Beheervoorschriften
- In de periode van 15 maart tot 15 juni bestaat minimaal de helft van de natte oppervlakte van de poel uit open water. Incidentele droogval is wel toegestaan.
- Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond.
- U voorkomt vertrapping van de oevers. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd.
- Het is niet toegestaan vissen, eenden, ganzen of andere dieren uit te zetten of te kweken.
- Het is niet toegestaan gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen in en rond de poel te gebruiken.
- Het is niet toegestaan gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen in en rond de poel te gebruiken.
- Het is niet toegestaan slootmaaisel of bagger in of rond de poel te verwerken.

BBM 120 Hakhoutbeheer

Houtwallen en houtsingels zijn als lijnvormig landschapselement een verbindingsweg door het agrarische landschap voor kleine zoogdieren. Ook amfibieën en insecten zoals vlinders maken hier gebruik van. Ze bieden nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels zoals geelgors, grauwe klauwier, houtduif en torenvalk en zorgen simpelweg ook voor een aantrekkelijk cultuurlandschap.

Hakhoutbeheer is belangrijk voor deze elementen, daarbij zet u het element periodiek geheel af. U kunt enkele bomen sparen, bijvoorbeeld markante bomen, of bomen met nesten of holtes. De stobben lopen vervolgens vanzelf weer uit. Zonder actief hakhoutbeheer verandert het landschapselement in een bomenrij zonder onderbegroeiing. Dergelijke elementen hebben een veel lagere bijdrage aan de biodiversiteit doordat zij minder schuil- en voedselgelegenheid bieden.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden dus verplicht uitrasteren als het naastgelegen perceel wordt beweid).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.

Beheervoorschriften

- Er vindt periodiek groot onderhoud plaats (afzetten/zagen van de gehele beplanting, met behoud van enkele overstaanders).
- Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.
- Als het element is voorzien van een wallichaam (houtwal) dan houdt u deze in stand.

Advies

- Spreid het werk in tijd en ruimte. Dus niet alle houtopstanden in één jaar afzetten, maar om de paar jaar een ander element. Bij een grote houtsingel kan dit ook binnen éénzelfde element, bijvoorbeeld door eerst de oostelijke helft af te zetten, en een paar jaar later het westelijke deel. Zo ontstaat meer variatie in leeftijd en structuur, waardoor het element een grotere ecologische waarde krijgt. Toets bij uw gemeente of een melding of vergunning verplicht is bij periodiek onderhoud. Dit beleid verschilt per gemeente.
- Wanneer het element met één zijde aan landbouwgrond grenst waarop een ander BBM- of ANLb-pakket ligt, heeft het extra meerwaarde.

BBM 121 Beheer van knot- of laanbomen

Knotbomenrijen zijn kenmerkend voor het Nederlandse landschap. Knotten houdt in feite niets anders in dan de betreffende boom eens in de paar jaar van zijn kruin ontdoen waarna deze weer uitloopt. De meest bekende soorten zijn wilg, eik, els, es of populier.

Vooral oude knotbomen zijn waardevol voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels als rans- en steenuil die gebruik maakt van aanwezige holtes. De vroeg in het voorjaar bloeiende knotwilgen zijn belangrijk voor wilde bijen en andere insecten die van stuifmeel en nectar leven. De wat ruigere strook tussen de knotbomen biedt een goede leefomgeving voor muizen, etc. die op hun beurt weer als voedsel dienen voor de steen- of ransuil.

Oude lanen vormen, naast een karakteristiek landschapselement, een biotoop voor vleermuizen en holenbroeders.

Let op:

- Elzensingels en/of boomwallen vallen niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 120 Hakhoutbeheer.
- Solitaire bomen (niet zijnde een knotboom) vallen niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 146 Solitaire boom.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.
- Een knotboom is een boom waarvan de kruin periodiek wordt verwijderd of geknot.Een laan bestaat uit twee bomenrijen aan weerszijden van een weg of pad met aan beide kanten ten minste vijf bomen

Beheervoorschriften

- Snoei- en knotwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

Advies

- Door niet alle knotbomen in één keer te knotten, maar jaarlijks of om de paar jaar een deel te doen, spreidt u het werk in tijd en ruimte. Dit voorkomt ook dat in het voorjaar geen bloeiende knotwilgen aanwezig zijn voor bijen.

BBM 122 Knip- en scheerheg

Een knip-of scheerheg is een cultuurhistorische heg, vaak om een boomgaard. Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Door het regelmatig knippen heeft de heg een strak en recht uiterlijk, zonder open gaten. Knip-en scheerheggen dragen –mits van voldoende afmeting – bij aan de biodiversiteit vanwege hun functie als broed- en leefgebied voor veel soorten. Knip- en scheerheggen die deels uit mogen lopen bieden daarnaast bloesem in het voorjaar.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.
- met aan beide kanten ten minste vijf bomen

Beheervoorschriften

- U snoeit, knipt of scheert de heg minimaal eenmaal per 3 jaar en maximaal eenmaal per jaar.
- De werkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- U kunt het snoeien combineren met het vlechten van de haag.
- Na het snoeien, knippen of scheren heeft de heg een minimale hoogte van 0,8 meter.
- Snoeiafval is verwijderd.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanisch of stobbenbehandeling worden bestreden. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.
- Gebruik van een klepelmaaier is niet toegestaan.

Advies

- Bij voorkeur laat u de heg minimaal 1 meter breed worden. Zo heeft de heg een grotere toegevoegde waarde voor de biodiversiteit.
- Gebruik geen klepelmaaier voor het beheer.

BBM 123 Struweelhaag

Struweelhagen onderscheiden zich van de knip- en scheerhaag door de extensievere vorm van beheer. Het zijn vrij uitlopende hagen van veelal doornige struikvormers zoals meidoorn en sleedoorn die eens in de 5 – 7 jaar worden afgezet. Verder komen in struwelen klimplanten voor als hop, kamperfoelie en bosrank.

Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna van het cultuurlandschap zoals braamsluiper, grasmus en grauwe klauwier.

Instapeisen
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.

Beheervoorschriften
- Er vindt periodiek groot onderhoud plaats (afzetten/zagen van de gehele beplanting).
- Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- Gebruik van een klepelmaaier is niet toegestaan.
- U kunt het snoeien combineren met het vlechten van de haag.
- Snoeiafval is verwijderd.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier mogen via uitgraven, mechanisch of stobbenbehandeling worden bestreden. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

Advies
- Door om de paar jaar een deel van de struweelhaag af te zetten spreidt u het werk in tijd en ruimte. Er ontstaat zo meer variatie in leeftijd en structuur, waardoor het element een grotere ecologische waarde voor planten en dieren krijgt.
- Wanneer het element met één zijde aan landbouwgrond grenst waarop een ander BBM- of ANLb-pakket ligt, heeft het extra meerwaarde.

BBM 124 Struweelrand

Een struweelrand is een lijnvorming begroeiing van ruigte en struiken met een bedekking van bomen en struiken van 0 tot maximaal 50%. De struweelrand kan zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, bijvoorbeeld onder een rasterdraad, op een steilrand of in een droge greppel, maar ook aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer ontstaan dan randen die vooral bestaan uit ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Een struweelrand kan vrij liggend zijn (bijvoorbeeld door een graslandperceel), maar ook tegen een ander element aanliggen, bijvoorbeeld als overgang van een houtopstand naar het aangrenzende intensiever gebruikte landbouwperceel.

Door het extensieve beheer van deze randen is er veel rust en dekking. Bloeiende ruigtekruiden trekken veel insecten en daarmee vogels. Solitaire struiken zijn voor vogels ideale uitkijk- en zangposten en bieden nestgelegenheid.

Instapeisen
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.

Beheervoorschriften
- Het deel van de struweelrand met kruidachtige begroeiiing mag maximaal eenmaal per 3-5 jaar worden gemaaid (bij voorkeur gefaseerd), waarbij het maaisel wordt afgevoerd.
- Snoei- en maaiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen of op hopen gelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Beweiding is niet toegestaan in de struweelrand.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

Advies
- U kunt overlast van probleemonkruiden voorkomen door ze voor de bloei te maaien met en bosmaaier zodat verspreiding wordt voorkomen. Het agrarische collectief heeft hier mogelijk informatie over beschikbaar.

BBM 126 Half- of hoogstamboomgaard

Boomgaarden zijn niet alleen landschappelijk waardevol, maar hebben vaak ook ecologische waarde door het voorkomen van in holten broedende vogels zoals de steenuil. Onder de schors van oude bomen leven insecten die jaarrond voedsel bieden aan vogels zoals boomkruiper en grote bonte specht. In het voorjaar trekt de bloesem insecten aan zoals hommels, bijen en zweefvliegen.

Een belangrijk onderdeel van de boomgaard is de onderbegroeiing. Een kruidenrijke vegetatie zorgt voor insecten waar diverse vogels op afkomen. Bij beweiding ontstaat een wat pollige structuur in het grasland waar muizen zicht thuis voelen: een smakelijk onderdeel op het steenuilen menu.

Instapeisen
- De onderbegroeiing bestaat uit een grazige en kruidenrijke vegetatie en wordt niet als gazon beheerd.
- De stam van de fruitbomen mag niet beschadigd worden door vee. Jonge bomen in een boomgaard met vee zijn voorzien van een boomkorf.
- Eventuele rasters zijn niet aan de bomen bevestigd.
- De boomgaard bestaat uit ten minste tien bomen met een minimale dichtheid van 50 bomen per hectare en een maximale dichtheid van 150 bomen per hectare.

Beheervoorschriften
- U snoeit appel- en perenbomen minimaal eens per 2 jaar. Voor andere soorten geldt alleen vorm- of onderhoudssnoei indien nodig.
- Snoeiwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd.

- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- U laat de boomgaard jaarlijks beweiden of maait de onderbegroeiing jaarlijks, waarbij u het maaisel afvoert en beschadiging van de bomen (en wortels) voorkomt
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting met drijfmest is niet toegestaan. Bemesting met ruige mest (geen pluimvee mest) en/of kalk is wel toegestaan, mits u daarbij zorgdraagt dat u de boomwortels en bomen niet beschadigd.

Advies
- Als er (nog) geen nestholtes aanwezig zijn in uw boomgaard, dan kunt u een steenuilenkast ophangen om geschikte nestgelegenheid voor deze soort te creëren.
- Kies voor een soortenrijke boomgaard met liefst streekeigen appel, peer, kers en pruim

BBM 127 Hakhoutbosje

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd. Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd.

Hakhoutbosjes hebben een hoge biodiversiteitswaarde door de combinatie van hoog opgaande bomen en lagere struiken en de kruidachtige vegetatie daaronder. Vogels broeden, schuilen en foerageren er. Zoogdieren vinden er een schuilplaats. Op de afgestorven bomen kunnen bijzondere mossen en paddenstoelen voorkomen, en doen gelijk dienst als een insectenhotel. Veel amfibieën vinden er een overwinteringsplaats en vlinders vinden er voedsel en waardplanten om eieren af te zetten.

Instapeisen
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.
- Minimaal 80% van het bosje wordt als hakhout beheerd.
- De maximale oppervlakte van één aaneengesloten hakhoutbosje is 1 hectare.
- Een hakhoutbosje grenst minimaal aan twee zijden aan landbouwgrond.

Beheervoorschriften
- Er vindt periodiek (eenmaal in de 6 – 25 jaar) groot onderhoud plaats (afzetten/zagen van de gehele beplanting, met behoud van enkele overstaanders).
- Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor

- pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

Advies
- Door bij het periodiek afzetten/zagen van het bosje enkele bomen te laten staan (overstaanders), verhoogt u de ecologische waarde van uw bosje.

BBM 128 Griendje

In bepaalde delen van het land, was het verbouwen van wilgen lange tijd vrij gebruikelijk in vooral moerassige streken. Daarbij werden de wilgen op enige tientallen centimeters boven de grond afgezet. Deze griendjes zijn onder andere van belang voor de biodiversiteit vanwege hun functie als leefgebied voor zoogdieren als de bunzing en vogels zoals gekraagde roodstaart en ransuil, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door (mede door het ontbreken daarvan) zeldzame vogelsoorten zoals bijvoorbeeld ransuil en boomvalk.

Instapeisen
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element wordt geheel als griend beheerd.
- Het element bestaat uit inheemse wilgensoorten.

Beheervoorschriften
- U zet het element tenminste eenmaal per 5 jaar af.
- Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

BBM 129 Bosje

Een bosje is een vlakvormige houtopstand die vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar doorgeschoten is en niet meer als hakhout wordt beheerd. Dit landschapselement komt in veel gebieden in Nederland voor en wordt beheerd als bos met hoog opgaande inheemse bomen.

Zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden leveren deze bosjes een waardevolle bijdrage aan de biodiversiteit. Ze fungeren als leefgebied voor vogels als geelgors (gebruikt de bomen als zangplek), wielewaal, zomertortel, grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil, Vleermuizen maken graag gebruik van bosjes mits er hoge of oude bomen aanwezig zijn. Bosjes vormen ook landhabitat voor amfibieën zoals de kamsalamander.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element bevestigd.
- Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.
- De maximale oppervlakte van één aaneengesloten bosje is 1 hectare.
- Een bosje grenst minimaal aan twee zijden aan landbouwgrond

Beheervoorschriften

- U beheert de randen van het bosje als hakhout, waarbij u deze randen eens in de 6 – 25 jaar afzet.
- Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval is verwijderd of in rillen gelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

BBM 146 Solitaire bomen

Solitaire bomen zijn, het woord zegt het al, bomen die alleen staan. Ze hebben de ruimte om zich optimaal te ontwikkelen, met een volle brede kroon, en vallen daardoor duidelijk op. Ze kunnen bewust solitair zijn geplant, maar ook overblijfsels zijn van een grotere houtopstand. Solitaire bomen zijn vaak markante herkenningspunten in het landschap.

Instapeisen

- De boom staat op een landbouwperceel en niet langs een landbouwperceel.
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden (vee mag het element niet betreden).

- Er is een raster aanwezig en dit beschermt de stam en wortels en mag niet aan het element bevestigd zijn.
- Het element bestaat uit inheemse soorten.
- De boom staat niet op het erf.
- De boom staat vrij van andere beplanting (solitair).
- De boom heeft op 1.30 hoogte vanaf het maaiveld een stamomvang van minimaal 32 cm of 10 cm stamdoorsnede **(licht).**
  of
- De boom heeft op 1.30 hoogte vanaf het maaiveld een stamomvang van minimaal 150 cm of 50 cm stamdoorsnede **(zwaar).**
  Let op: variant zwaar is een aanvulling de lichte variant van dit BBM pakket in de Biodiversiteitsmonitor. Voor On the way to PlanetProof is een zwaardere weging meegerekend om solitaire bomen met onderscheidende omvang voldoende mee te wegen.

Let op:
- Per perceel kunnen maximaal 5 bomen per hectare worden meegerekend.
- Een knotboom valt niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 121 Knot- of laanbomen.

Beheervoorschriften
- Snoei- en knotwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Opsnoeien is niet toegestaan.
- Snoeiafval is verwijderd.
- Als u het snoeiafval versnippert, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan.
- Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving (< 50 meter) van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- U mag geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element.

Advies
- Door de oppervlakte van de kroonprojectie uit te rasteren, voorkomt u schade aan de wortels (en de stam) van de boom bij landbouwkundige werkzaamheden.
- U kunt een nestkast voor de torenvalk ophangen om geschikte nestgelegenheid voor deze soort te creëren.

7.Pakketten erfbeheer

Verschillende soorten vogels zijn in belangrijke mate afhankelijk van boerenerven, zoals de boerenzwaluw, steenuil en kerkuil. Ook soorten als huiszwaluw, kneu, ringmus en spotvogel zijn op veel boerenerven te vinden. Veel van deze soorten staan op de Rode Lijst, wat betekent dat ze in hun voortbestaan bedreigd worden. Dit komt voornamelijk doordat erven steeds 'netter' en grootschaliger worden, waardoor vogels geen voedsel of broedplek meer weten te vinden.

Ook vlinders, egels en amfibieën profiteren van aangepast erfbeheer. Brede en lange hagen van inheemse struiken, knotbomenrijen of kleine bosjes bieden zijn voor hen belangrijke biotopen. Van belang is een diverse gelaagdheid: hogere opgaande bomen en lagere struiken bieden in combinatie de meeste biodiversiteit.

Het gaat hierbij om beheermaatregelen, die passen op het boerenerf van het melkveebedrijf. Het betreft niet tuinieren: een vogelhuisje in de tuin en een voederpaal behoren niet tot BBM-pakketten. Daarbij gaat het om inheemse en streekeigen struiken en bomen.

BBM 220a Nest- en broedgelegenheid (licht)
Voldoen aan pakket staat gelijk aan 1.000 m^2. L**et op**: u kunt niet zowel het lichte BBM 220a als het zware pakket BBM 220b afsluiten.

Instapeis
- Op en om het erf is één van beide opties is aanwezig:
    - Optie 1: Er zijn minimaal 10 nesten aanwezig van boerenzwaluw en/of huiszwaluw.
    - Optie 2: Er zijn minimaal 3 nest(kast)en aanwezig voor één of meer van deze soorten: kerkuil, steenuil, torenvalk, ringmus, huismus, spreeuw of gekraagde roodstaart.

Beheervoorschriften
- U houdt de stal toegankelijk voor boerenzwaluw.
- U verwijdert geen nesten en u verstoort broedende vogels niet.

Advies
Gebruik bij voorkeur geen chemische bestrijdingsmiddelen op het erf (zoals vliegwerende middelen voor het vee).

BBM 220b Nest- en broedgelegenheid (zwaar)
Voldoen aan pakket staat gelijk aan 2.000 m^2. **Let op**: u kunt niet zowel het lichte BBM 220a als het zware pakket BBM 220b afsluiten.

Instapeis
- Op en om het erf is één van beide opties is aanwezig:
    - Optie 1: Er zijn minimaal 20 nesten aanwezig van boerenzwaluw en/of huiszwaluw.
    - Optie 2: Er zijn minimaal 5 nest(kast)en aanwezig voor 3 of meer van deze soorten: kerkuil, steenuil, torenvalk, ringmus, huismus, spreeuw of gekraagde roodstaart, én er is minimaal 1 vleermuiskast, broeihoop, poel of bijen/insectenhotel aanwezig.
      Het insectenhotel beslaat tenminste 500 cm2, heeft een waterdicht afdakje,

heeft een dichte achterkant, schimmelt niet en hangt in de zon (op het zuiden).

Beheervoorschriften
- U houdt de stal toegankelijk voor boerenzwaluw.
- U verwijdert geen nesten en u verstoort broedende vogels niet.
- Elementen in het insectenhotel (stengels, boorgaten in hout etc.) hebben een dichte achterkant. Reden is dat een element met tweezijdige opening nauwelijks wordt gebruikt door bijen.

Advies
- Gebruik bij voorkeur geen chemische bestrijdingsmiddelen op het erf (zoals vliegwerende middelen voor het vee).
- Bij een insectenhotel, gebruik géén dakpannen en dennenappels, deze hebben geen toegevoegde waarde voor insecten.
- Bij een insectenhotel, breng verschillende soorten (gladde) gaten aan bij voorkeur tussen de 3 en maximaal 8 mm in diameter en maximaal 10 cm diep.

BBM 230a Opgaande beplanting op erf (licht)
Voldoen aan pakket staat gelijk aan 1.000 m^2. L**et op**: u kunt niet zowel het lichte BBM 230a als het zware pakket BBM 230b afsluiten.

Instapeisen
- Op het erf is opgaande inheemse beplanting aanwezig van minimaal 25 meter lengte. Kniphagen rondom de siertuin voldoen niet.
- De beplanting is gelaagd: er is een combinatie van hoge opgaande bomen en lagere struiken aanwezig.

Beheervoorschriften

- U verwijdert geen nesten en u verstoort broedende vogels niet.

Advies

- Gebruik bij voorkeur geen gewasbeschermingsmiddelen of biociden (zoals vliegwerende middelen voor het vee) .
- Bij het aanplanten van opgaande beplanting kunt u advies vragen bij een terrein beherende organisatie over wat past bij het landschap en uw bedrijfsvoering.

BBM 230b Opgaande beplanting op erf (zwaar)
Voldoen aan pakket staat gelijk aan 2.000 m^2. **Let op**: u kunt niet zowel het lichte BBM 230a als het zware pakket BBM230b afsluiten.

Instapeisen
- Op het erf zijn 2 of meer opgaande inheemse beplantingen aanwezig van elk minimaal 25 meter lengte. Kniphagen rondom de siertuin voldoen niet.
- De beplanting is gelaagd: er is een combinatie van hoge opgaande bomen en lagere struiken aanwezig.

Beheervoorschriften
- U verwijdert geen nesten en u verstoort broedende vogels niet.

Advies

- Gebruik bij voorkeur geen gewasbeschermingsmiddelen of biociden (zoals vliegwerende middelen voor het vee) .
- Bij het aanplanten van opgaande beplanting kunt u advies vragen bij een terrein beherende organisatie over wat past bij het landschap en uw bedrijfsvoering.

Bijlage 1 Definities

Inheems
Inheemse flora of fauna van een bepaald gebied is sprake als deze soorten oorspronkelijk of sinds langere tijd (meestal sinds de laatste IJstijd) van nature in het gebied voorkomen en soorten die zich door toedoen van de mens hebben gevestigd voor 1500. Inheemse soorten kunnen spontaan weer terugkomen, als hun leefgebied is hersteld. Inzaaien van flora is een noodoplossing, als zaad kan dan het beste streekeigen zaad gebruikt worden. In ieder geval geen buitenlands zaad (van buiten Nederland) inzaaien. Nederlandse insecten hebben het meeste baat bij inheemse soorten.

Streekeigen
Streekeigen soorten zijn inheemse soorten die van nature in de omgeving voorkomen en uitheemse soorten zoals bijvoorbeeld paardenkastanje, die in de omgeving vooral op erven en landgoederen al een lange toepassingshistorie hebben. Ze hebben het voordeel dat ze goed zullen groeien. Daarnaast bieden deze inheemse soorten voor flora en fauna de meeste schuil- en nestgelegenheid aan de streekgebonden vogels en insecten.

Exoten
Exoten zijn soorten die niet door eigen kracht maar door toedoen van de mens in ons land voorkomen. Voorbeelden daarvan zijn: Japanse duizendknoop, reuzenbereklauw, halsbandparkiet, Amerikaanse rivierkreeft, Amerikaanse eik, muskusrat. Exoten kunnen negatieve gevolgen hebben voor de natuur. Ze hebben vaak geen of weinig natuurlijke vijanden en kunnen explosief groeien. Bijvoorbeeld Japanse duizendknoop, deze plant verspreid zich heel makkelijk, zowel langs wegen als via het water. De wortels van deze plant kunnen de fundering van huizen aantasten.

Afzetten
Afzetten betekent dat bomen en struiken in een landschapselement tot 10 – 30 centimeter boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Daarbij is het van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben opnieuw te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Daarbij kunt u enkele overstaanders laten staan.

Overstaander
Overstaanders zijn bomen die u laat staan bij het afzetten van uw landschapselement. Dat kunnen markante bomen zijn, bomen met holtes of nesten, of bijzondere streekeigen soorten.

Niet-veredelde kruiden
Onder veredelde kruiden worden plantensoorten verstaan die zo veredeld zijn dat ze nauwelijks meer nectar bevatten of op een andere manier de (inheemse) insecten niet meer kunnen bedienen. Bijvoorbeeld omdat de groeivorm niet aansluit bij de mogelijkheden om de nectar te bereiken van een insect of omdat de veredelde plant uit het buitenland te vroeg bloeit wanneer onze insecten nog niet actief zijn. Een voorbeeld is onze eigen rode klaver tegenover de veredelde incarnaatklaver.

Ruige mest en vaste mest
Onder ruige mest wordt verstaan: vaste strorijke mest. Deze term wordt ook door RVO.nl gehanteerd en is afkomstig uit het Besluit gebruik meststoffen: art 1 onder q: vaste strorijke mest: Vaste mest waarin zichtbaar een substantiële hoeveelheid stro aanwezig is.

Storingssoorten
Storingssoorten zijn soorten die de kans grijpen om zich te vestigen en vervolgens uit te breiden zoals jakobskruiskruid, akkerdistel, pitrus en zuring.

Natuurvriendelijke oever (BBM 110)
Plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3) Een natuurvriendelijke oever is een aaneengesloten oever langs een bestaande waterloop, in de vorm van plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3) met begroeiing van inheemse planten. De oeverbegroeiing bestaat uit plantensoorten van natte ruigten en natte graslanden.

Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten (BBM 112) en ecologisch slootschonen (BBM132) kan zowel bij een normale als bij een natuurvriendelijke oever toegepast worden.

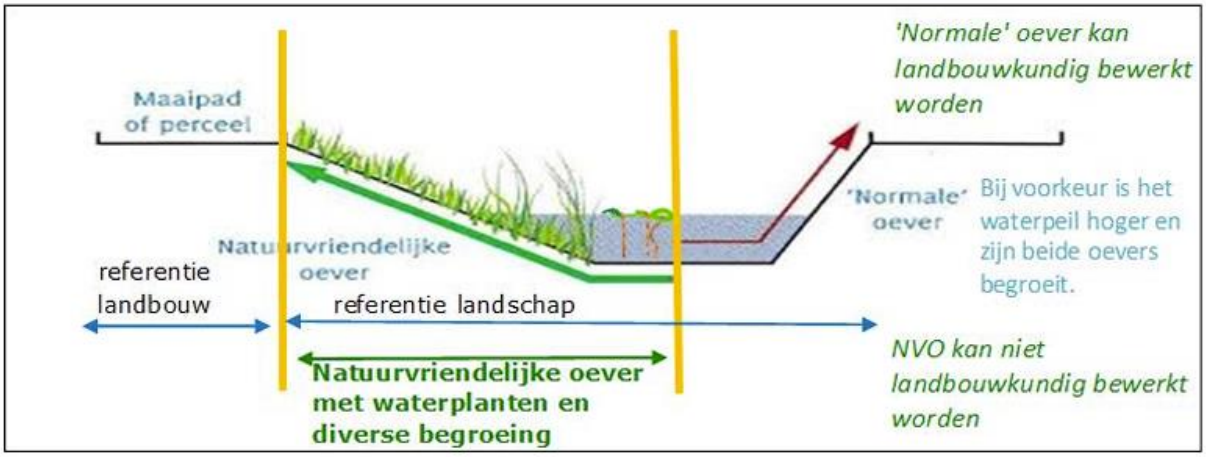

Figuur 1: Tekening natuurvriendelijke oever (NVO) © BoerenNatuur.

Bokashi en compost (zie de RVO-website voor de actuele regelgeving)
Compost
Deze mest bestaat uit organische afvalstoffen. De afvalstoffen zijn met behulp van microorganismen bijna tot vergane plantenresten (humus) afgebroken en omgezet tot een gelijkmatig en stabiel eindproduct. In compost zit geen dierlijke mest en het is niet verpompbaar.
Bokashi
Ontstaat bij het fermenteren van plantaardig materiaal zoals bermmaaisel en heideplagsel. Producenten voegen hier hulpstoffen aan toe zoals micro-organismen ('Microferm'), zeeschelpenkalk en kleimineralen. Soms mag u bokashi als mest gebruiken. U mag bokashi alleen als mest gebruiken als u voldoet aan deze voorwaarden:

- Het materiaal dat u gebruikt voor de productie van bokashi mag alleen bermmaaisel, resten uit landbouw- of bosmateriaal en heideplagsel/natuurgras zijn.
- Het mag geen groente, f ruit of tuinafval zijn.

Bijlage 2 Meetmethode kruidenrijkdom

BBM 100 Productief kruidenhoudend grasland
Overal op het perceel zijn ten minste 8 soorten vlinderbloemigen en/of kruiden aanwezig, waarvan minimaal 4 vlinderbloemigen.

Voor dit graslandpakket geldt dat dit op dezelfde wijze te toetsen is als in het ANLb: in een transect van 100 meter lang en 4 meter breed moet het verplicht aantal soorten vlinderbloemigen of kruiden in het groeiseizoen (april t/m oktober) aanwezig zijn. Zo'n traject moet u willekeurig over het perceel kunnen leggen en ongeacht ligging moet het vereiste aantal soorten binnen het traject aanwezig zijn.

Overige graslandpakketten
Er zijn minimaal 10 of 15* inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m^2.

Voor deze graslandpakketten kunt u bij een homogeen perceel één willekeurig gekozen plot van 5 x 5 meter beoordelen. Bij een niet-homogeen perceel (bv. hoog/droog en laag/nat deel) beoordeelt u in elk deel een representatief plot van 5 x 5 meter. Ongeacht ligging moet het vereiste aantal soorten binnen het plot van 25 m^2 aanwezig zijn.

*Het juiste aantal staat in het desbetreffende BBM-pakket.

Bijlage 3 Rekentabel voor het bepalen van de GVE

Omrekenpercentages van dieren in grootvee-eenheden (GVE)	
Omschrijving	**GVE**
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,0 GVE
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,0 GVE
Runderen vanaf 6 maanden, maar niet ouder dan 2 jaar	0,6 GVE
Runderen jonger dan 6 maanden	0,4 GVE
Schapen, lammeren en geiten	0,15 GVE

Bijlage 4 Rekentool Natuur en landschap On the way to PlanetProof

In de rekentool (klik hierop) Natuur en landschap On the way to PlanetProof is de nodige relevante informatie opgenomen die de score van de diverse BBM en/of ANLB- pakketten in beeld brengt. Ook de waardering van aan BBM-pakketten gerelateerde ANLB- en SNL-pakketten is aangegeven in de rekentool. In de kolom 'ANLB- sleutel naar BBM' is aangegeven welke ANLB-pakketten aan bepaalde BBM-pakketten zijn gerelateerd en worden gewaardeerd.

Cumulatie

Cumulatie is het 'stapelen' van pakketten: op dezelfde oppervlakte twee pakketten uitvoeren en waarderen. In de meeste gevallen is dit niet toegestaan. Er zijn echter uitzonderingen. Dit is relevant indien u 2 of meer BBM en/of SNL-/ANLb-pakketten op één perceel wilt uitvoeren en gewaard wilt hebben. De mogelijkheden voor cumulatie van pakketten is aangegeven in de kolom 'cumulatie op hetzelfde perceel' in de rekentool.

Weging BBM-pakketten en bepaling score On the way to PlanetProof

Voor de bepaling of bedrijven voldoen aan On the way to PlanetProof voor het onderdeel natuur en landschap (KPI kruidenrijk grasland en KPI natuur en landschap) kan gebruik gemaakt worden van de rekentool (klik hierop) op de website. Deze is te vinden bij de "ondersteunende documenten".

In de rekentool zijn de wegingen per pakket opgenomen. De referentie hierbij is 'kruidenrijk grasland (extensief)'. De weging van dit pakket is 1.
Alle natuur en landschapspakketten (oppervlaktes/lengtes en/of stuks) worden omgerekend naar een areaalscore die wordt weergegeven als 'percentage kruidenrijkgrasland (extensief)'. Bij de invulvelden is steeds aangegeven of er stuks/oppervlakte of lengte met moet worden opgegeven. Indien u op het invulvakje gaat staan ziet u aangegeven op welke wijze de rekentool dit verder doorrekend naar oppervlakte en 'percentage kruidenrijkgrasland (extensief)'. Zie ook de toelichting boven de rekentool.

Wegingen bij kortdurende pacht/huur
Let op: SMK heeft de implementatie van onderstaande aanvullende randvoorwaarden uitgesteld. Er zijn nog diverse interpretatievragen. Ook vraagt de uitvoerbaarheid van de borging nog nadere uitwerking.

Wegingen bij gepachte elementen Beheercontracten op (landbouw)gronden van derden op meer dan 20 km afstand tot het erf (= kortste afstand hemelsbreed tussen bouwblok en grens van betreffende perceel) worden niet meegerekend.
Uitzondering hierop is langdurige pacht. Wanneer er aangrenzend aan een gepacht landschapselement geen landbouwgrond in gebruik is, wordt de weging * de oppervlakte gehalveerd bij de berekening van de KPI Natuur en Landschap. Een gepacht landschapselement kan de volledige weging wel ontvangen, als dit grenst aan landbouwgrond die door het agrarisch bedrijf in gebruik is. Uitzondering hierop zijn de gepachte landschapselementen van pakketten BBM 126 (Half- of hoogstamboomgaard), BBM 127 (Hakhoutbosje), BBM 128 (Griendje) en BBM 129 (Bosje). Voor deze vier landschapselementen geldt dat indien deze zijn gepacht, de weging*oppervlakte wordt gehalveerd bij de berekening van de KPI Natuur en Landschap.

Bijlage 5 Toelichting Weging BBM-pakketten

1. Agrarisch beheer: op (productieve) landbouwgrond
    - Weging per pakket is gebaseerd op vergoeding voor soortgelijk ANLb pakket. Uitgangspunt is dat hoogte van de inkomstenderving de mate van niet productief/Extensiviteit reflecteert.
    - IJkpunt weging: 1 ha kruidenrijk grasland = factor 1
2. Landschapsbeheer: grond niet primair voor productie
    - o Weging is niet gebaseerd op ANLb vergoeding.
    - o IJkpunt weging: 1 ha = 2.5 op basis van de volgende redenering: Engels raaigras levert > 10 ton droge stof per hectare op. Een gras-kruidenmix levert gemiddeld tussen de 5 en 7 ton droge stof op (Wim Schippers, 2023). Gemiddeld levert gras-kruidenmix dus 6 ton op. Het verlies aan productiviteit van 10 naar 6 ton is 40%. Voor deze 40% aan productiviteitsverlies staat in ANLb een vergoeding voor opbrengstderving van € 1.250,54 per hectare. Omdat landschapsbeheer 100% niet productief is, is dit 2,5 keer minder productief dan kruidenrijkgrasland (40% X 2,5 = 100%).
    - o Na doorrekening bleek dat de een verdubbeling van de weging (naar 5) het beste weergeeft wat de toegevoegde waarde van bepaalde landschapsbeheerpakketten aan de biodiversiteit is
    - o Alle landschapselementen kennen een weging 5, met uitzondering van ecologisch slootschonen, half- of hoogstam-boomgaard, Hakhoutbosje, Griendje en Bosje.
3. Erfbeheer:
    - Een gemiddeld melkveehouderijbedrijf heeft een erfoppervlakte van 1.5 hectare (Deltares 2014). Er kan aangenomen worden dat er gemiddeld beheer plaatsvindt op 10% van deze oppervlakte. Dit komt uit op 1500 m2 beheer. Voor de lichte versies van de erfbeheerpakketten wordt daarom in de KPI berekening 1000 m2 meegeteld, voor de zware pakketten wordt 2000 m2 meegeteld.
    - Voor de lichte versies van de erfbeheerpakketten (BBM wordt daarom in de KPI berekening 1000 m2 meegeteld, voor de zware pakketten wordt 2000 m2 meegeteld.

In de rekentool zijn de wegingen per pakket opgenomen.